

Diarienummer: OAN.2016.144

Datum: 2016-09-05

Sektorchef Ebba Sjöstedt

E-post: Ebba.Sjostedt@ale.se

Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden

Översyn av taxa för trygghetslarm

Kommuner och landsting får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller (8 kap. 3 b § kommunallagen). För tjänster eller nyttigheter som kommuner eller landsting är skyldiga att tillhandahålla, får de ta ut avgifter bara om det är särskilt föreskrivet. I 8 kap. 3 c § kommunallagen (KL) finns en bestämmelse om ett tak för avgiften. Denna bestämmelse kallas för självkostnadsprincipen och innebär att kommuner och landsting inte får ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnader för de tjänster eller nyttigheter som kommunen eller landstinget tillhandahåller.

Avgifter och taxor inom äldreomsorgen är delvis antagna av kommunfullmäktige tidigare. Justering trygghetslarmsavgift föreligger då de reella kostnader för trygghetslarm är höga i förhållande till den avgift som omsorgstagarna betalar för tjänsten. Justeringen som föreslås i detta utlåtande är en höjning av trygghetslarmsavgiften från nuvarande 202 kronor/månad till 250 kronor/månad. De omsorgstagare som betalar för delat trygghetslarm, d.v.s. gifta/sambo berörs av en höjning från 101 kronor per månad till 125 kronor per månad (250 kronor per månad för hushållet). En höjning av trygghetslarmsavgiften enligt förslag utmynnar i intäkter på drygt 148 000 kronor för sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO).

Förvaltningens beslutsförslag till Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden

Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta taxa för trygghetslarm enligt förslag märkt "Förslag 2016-09-05". Taxan träder i kraft 2017-02-01 då nu gällande taxa upphör att gälla. Taxan skall räknas upp enligt Konsumentprisindex den 1 februari varje år.

Ebba Sjöstedt

Sektorchef

Ulrika Johansson

Administrativ chef

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande, 2016-09-05
- Taxa för trygghetslarm 2016-09-05

Ärendet expedieras efter beslut till:

För vidare hantering

Kommunfullmäktige

Verksamhetschef äldreomsorg

Enhetschefer äldreomsorg

Controller sektor arbete trygghet och omsorg (ATO)

Enhetschef Biståndsenheten

Bakgrund

Staten har ensamrätt om att besluta om enskilda personer skall betala skatt eller avgift till det allmänna. Däremot lämnar staten emellertid utrymme åt kommunerna att själva bestämma om avgifter genom lag eller förordning. Ett sådant stadgande återfinns i kommunallagen och lyder följande:

”Kommuner och landsting får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter de tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som kommuner eller landsting är skyldiga att tillhandahålla, får de ta ut avgifter bara om det är särskilt föreskrivet.” – 8 kap. 3 b § KL

För att en kommun eller ett landsting ska få ta ut avgift för en tjänst eller en nytting som de är skyldiga att tillhandahålla krävs det en särskild föreskrift. Kommunallagens allmänna regler om avgifter har därför kompletterats med specialbestämmelser om avgift på olika områden.

Avgiftsbeslut tillhör gruppen ’viktiga ekonomiska frågor’ och kan därför inte delegeras från kommunfullmäktige till nämnd. Fullmäktige har däremot ingen skyldighet att avgöra avgiftssättningen i varje enskilt fall. Om fullmäktige antagit riktlinjer för avgiftsuttagen är det möjligt för nämnden att bestämma beloppet för avgiften. Översyn av taxor för sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO) har tidigare gjorts och förslag till beslut tas fram regelbundet årligen till kommunfullmäktige. Detta underlag berör förslag på ny trygghetslarmsavgift för omsorgstagarna i Ale kommun.

Omvärldsanalys

För att ha förståelse för hur Ale kommun förhåller sig till omvärlden gällande trygghetslarmsavgift har uppgifter insamlats från närliggande kommuner. Se tabell nedan:

TABELL 1.1

Kommun	Månadskostnad trygghetslarmsavgift
(Ale)*	(202 kr)
Alingsås	205 kr
Göteborgs Stad	100 kr
Kungälv	170 kr
Lerum	158 kr
Lilla Edet**	300 kr
Stenungsund	240 kr
Trollhättan	300 kr

*Månadskostnad på 101 kronor per omsorgstagare om abonnemanget gäller för gifta/sambo (samma hushåll).

**Månadskostnad på 175 kronor per omsorgstagare om abonnemanget gäller för gifta/sambo (samma hushåll).

Enligt ovanstående tabell (1.1) ligger Ale kommun under medeltalet (210 kronor) gällande trygghetslarmsavgift.

Avgifter

Socialtjänstlagens regler om avgifter

Preciserade bestämmelser om avgifter återfinns i 8.kap socialtjänstlagen (SoL). Här framgår bland annat vilka insatser som får och inte får avgiftsbeläggas. Insatser som inte får avgiftsbeläggas är exempelvis behandlingsinsatser. Däremot får kommunen ta ut skäliga avgifter för andra insatser. De insatser som får avgiftsbeläggas innefattar bland annat hemtjänst, dagverksamhet, bostad i särskilda boendeformer och 'annan liknande social tjänst'. Trygghetslarm är en insats som får avgiftsbeläggas. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader (självkostnadsprincipen som återfinns i 8 kap. 3 c § KL).

Det finns inget hinder mot att avgifter differentieras med hänsyn till de enskilda omsorgstagarnas inkomster. Inkomsten har också betydelse för det förbehållsbelopp som den enskilde har rätt till när dennes avgift bestäms. Det är alltså av betydelse att de enskildas inkomster beräknas på ett enhetligt sätt. Det man beräknar kallas för avgiftsutrymme. Hur avgiftsutrymme beräknas framgår i avsnittet 'Beräkning av avgiftsutrymme för enskild omsorgstagare'.

Statistik i Ale kommun

Följande underlag är insamlad data från omsorgssystemet 'Treserva'¹ den 26 augusti 2016. Detta underlag berör omsorgstagare som har trygghetslarm som beviljad insats.

TABELL 1.2

Trygghetslarm	Antal omsorgstagare
<u>TOTALT</u>	480

Antalet omsorgstagare som har trygghetslarm i Ale kommun är 480 stycken.

TABELL 1.3

Insats	Antal omsorgstagare
Trygghetslarm (202 kronor)	245 (150)
Trygghetslarm delat (101 kronor)*	26 (16)
<u>TOTALT</u>	271 (166)

I ovanstående tabell (1.3) framgår det att 271 omsorgstagare debiteras för trygghetslarm i kombination med andra insatser. Antalet omsorgstagare som enbart betalar för trygghetslarm framgår inom parentes ( ). I detta fall är det 166 omsorgstagare som enbart betalar trygghetslarmsavgift. Av dessa 166 omsorgstagare betalar 16 omsorgstagare för delad trygghetslarmsavgift. Det innebär att gifta/sambo betalar 101 kronor per månad (vilket uppgår i 202 kronor per månad för varje hushåll). Det är enbart 271 omsorgstagare som blir berörda av en höjning av trygghetslarmsavgiften och inte samtliga 480 omsorgstagare. Detta beror på att de övriga 209 omsorgstagarna antingen har ett negativt avgiftsutrymme eller ett avgiftsutrymme som gör att de inte har en skyldighet att debiteras högre. Hur man beräknar avgiftsutrymme framgår i nästkommande avsnitt.

Beräkning av avgiftsutrymme för enskild omsorgstagare

För att kunna beräkna varje enskild omsorgstagares avgiftsutrymme behöver man behöva hålla koll på nettoinkomst, bostadskostnad och förbehållsbelopp. För att kunna beräkna nettoinkomst och bostadskostnad (hyra) behöver omsorgstagaren inlämna inkomstuppgifter samt underlag på hyreskostnad årligen för att avgiftshandläggarna skall kunna göra en korrekt bedömning gällande den enskilde omsorgstagarens ekonomiska situation. Om inga uppgifter inlämnas beräknas omsorgsavgiften till maxtaxan (1 772 kronor i dagsläget). I omsorgsavgiften kan bland annat trygghetslarm ingå.

Förbehållsbeloppet är det belopp som varje enskild omsorgstagare har rätt att behålla innan en avgift tas ut. Det är en summa som varje enskild person anses behöva för att klara av sin vardag. Förbehållsbeloppet består av minimibelopp och bostadskostnad. Minimibeloppet beslutas årligen av regeringen och skall täcka utgifter för mat, hushållskostnader samt personliga behov (inklusive läkarvård och medicin). För år 2016 gäller följande summa (se tabell nedan):

TABELL 1.4

Ålder	Ensamstående	Gift/Sambo
Över 65 år	5 001 kr	4 225 kr
Under 65 år	5 501 kr	4 725 kr

Förbehållsbeloppet dras av den sammanlagda inkomsten efter skatt. Denna summa kallas för avgiftsutrymme. Avgiftsutrymmet avgör hur mycket varje enskild omsorgstagare skall debiteras för de insatser som blivit beviljade. Om avgiftsutrymmet är ett negativt belopp tas ingen avgift ut. Med andra ord kan avgiften (debiteringen) aldrig bli högre än avgiftsutrymmet. Nedan följer figur som räkneexempel:

FIGUR 1.1

$$\begin{array}{r} \text{Summa nettoinkomster} \\ - \text{Förbehållsbeloppet} \\ \hline = \text{Avgiftsutrymme} \end{array}$$

RÄKNEEXEMPEL 1.1

Eva, 74 år, är ensamstående och har en garantipension på 7 200 kronor, ett bostadstillägg på 5 500 kronor, en hyra på 7 500 kronor. Då Eva är ensamstående och över 65 år har hon ett minimibelopp på 5 001 kronor. Eva har enbart trygghetslarm som beviljad insats. Således blir uträkningen:

Inkomst:	Garantipension (7 200 kr) + bostadstillägg (5 500 kr)	Totalt: 12 700 kr
Utgifter:	Hyra 7 500 kr + minimibelopp (5 001 kr)	Totalt: 12 501 kr
	12 700 kr (summa nettoinkomster)	
	- 12 501 kr (förbehållsbeloppet)	
	<hr/>	
	= + 199 kr (avgiftsutrymme)	

I detta fall har omsorgstagaren Eva ett avgiftsutrymme på 199 kr behöver därför inte betala mer än detta belopp för trygghetslarm. Med det sagt berörs inte Eva vid en höjning av trygghetslarmsavgiften. Om trygghetslarmsavgiften höjs från 202 kronor till 250 kronor betalar Eva fortsatt 199 kronor för trygghetslarmsinsatsen.

Förslag till justering

Förslaget är att sektor arbete, trygghet och omsorg höjer nuvarande trygghetslarmsavgift. Denna justering är nödvändig då Ale kommun är i en pågående upphandling gällande teknisk uppdatering av trygghetslarmssystemet vilket genererar högre kostnader. Flertalet av landets kommuner, inklusive Ale kommun, är involverade i ett teknikskifte vilket innebär att trygghetslarmen övergår från analoga till digitala system – ett teknikskifte som utmynnar i kostnader utöver ordinarie budget enligt en rapport från Statens Kommuner och Landsting (SKL).

Förslag på justeringar som skall träda i kraft 2017-02-01:

- Justering av trygghetslarmsavgift från 202 kronor till 250 kronor för varje hushåll (från 101 kronor till 125 kronor för enskild omsorgstagare i hushåll med gifta/sambo).

För att kommunen inte skall lägga ned administrativa kostnader årligen gällande beslut om justering av avgifter och taxor rekommenderas trygghetslarmsavgiften bli uppräknad den 1 februari varje år enligt Konsumentprisindex (KPI).

Ekonomisk bedömning/konsekvens

För sektor arbete, trygghet och omsorg (ATO) är den ekonomiska bedömningen att förslaget innebär ökade intäkter på 148 608 kronor vid en höjning av trygghetslarms från 202 kronor per månad till 250 kronor per månad för varje hushåll. Omsorgstagare som är gifta/sambo betalar 101 kr per månad (202 kronor för varje hushåll) i dagsläget. En höjning av trygghetslarmsavgiften innebär att den enskilde omsorgstagaren kommer betala 125 kronor per månad (250 kronor för varje hushåll).

Ärendets kommunikationsbehov

Totalt berörs 271 personer av en höjd hemsjukvårdsavgift (enligt data insamlad den 26:e augusti 2016). Informationen om höjd trygghetslarmsavgift bör kommuniceras muntligen samt skriftligen enhetligt till de berörda omsorgstagarna. En uppdatering bör även göras på kommunens hemsida gällande avgifter och taxor inom äldreomsorgen. Kommunens avgiftsbroschyr för äldreomsorg bör uppdateras parallellt.

Sveriges Kommuner och Landsting (2013) – *Trygghetslarm – vägledning och checklista*. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig:
http://skl.se/download/18.99cec5e1477430727cef5a2/1408958198227/Trygghetslarm_vagledning_och_checklista_skl.pdf [2016-09-23]